

TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄN KOULUTUKSEN SANASTO

**Oppisopimus- ja
koulutussopimuskoulutuksen
käsitteitä**

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Sanaston ovat laatineet yhteistyössä
Parasta DigiTukea -hanke ja Sanastokeskus TSK.

Sanastotyöhön on saatu rahoitusta
opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Sanasto on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0
Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttö lupaa
osoitteessa <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Sanastokeskus TSK ry
Runeberginkatu 4c B 20, 00100 Helsinki
tsk@tsk.fi
tsk.fi

Esipuhe

Parasta DigiTukea oli valtakunnallinen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama kehittämishanke (vv. 2018–2019), jonka tavoitteena oli luoda ja määrittää oppisopimuskoulutuksen ja koulutussopimuksen toimintaprosesseihin ja sopimusmalleihin liittyvät kansalliset yhteentoimivuuden kuvaukset ja määrittäykset. Parasta DigiTukea -hankkeen koordinaatiotehtävästä vastasi Oulun seudun koulutuskuntayhtymä, ja hankkeessa oli mukana 11 muuta koulutuksen järjestäjää.

Parasta DigiTukea -hankkeessa todettiin, että tietojärjestelmien yhteentoimivuuden mahdollistamiseksi tarvitaan käsitteiden määrittelyä ja termeistä sopimista, siis terminologista sanastotyötä. Sanastotyön tuloksena syntyi *Työpaikalla järjestettävän koulutuksen sanasto – oppisopimus- ja koulutussopimuskoulutuksen käsitteitä*.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen sanastossa esitetään termitietueina ja käsittekaavioina noin 50:n työpaikalla järjestettävään koulutukseen liittyvän käsitteen tiedot. Käsitteiden sisältö kuvataan määritelmien ja niitä täydentävien lisätietojen avulla. Suomenkielisistä termeistä annetaan suositukset, ja termeille annetaan vastineet ruotsin¹ kielellä. Käsitteiden välisiä suhteita havainnollistetaan käsittekaavioiden avulla.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen sanasto on tarkoitettu kaikille työpaikalla järjestettävän koulutuksen toimijoille; ensisijaisesti ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja niiden järjestelmätoimittajille. Yleisemmin sanastosta toivotaan olevan hyötyä myös muille ammatillisen koulutuksen käsitteitä ja termejä käyttäville ja käsitteiden määritelmiä tarvitseville eli koulutusalan ammattilaisten ja asiantuntijoiden lisäksi muun muassa tietojärjestelmien kehittäjille, tiedottajille, toimittajille ja kääntäjille. Sanastolla pyritään myös edistämään julkisen hallinnon tietojen yhteentoimivuutta.

Sanasto on laadittu työpaikalla järjestettävän koulutuksen prosessien ja toimintamallien näkökulmasta, ja sillä on pyritty edistämään olemassa olevien ja syntyvien digitaalisten palveluiden ja ratkaisujen yhteentoimivuutta.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen sanastosta on tehty tämä erillinen PDF-julkaisu, ja sen lisäksi sanaston käsitteet on tarkoitettu liittää osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta laadittavan [Opetus- ja koulutussanaston \(OKSA\) 2. laitosta](#). OKSA sisältää ammatillisen koulutuksen käsitteiden lisäksi myös muiden koulutusasteiden käsitteitä. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen sanaston aihepiiriin liittyy runsaasti koulutusasteiden yhteisiä käsitteitä, jotka on määritelty OKSAssa. Tähän erilliseen Työpaikalla järjestettävän koulutuksen sanaston julkaisuun on lainattu OKSASTa keskeisimmät yhteiset käsitteet. OKSASTa lainatut käsitteet on usein määritelty laajemmin kuin vain ammatillisen koulutuksen näkökulmasta; esim. käsite *opintojakso* on määritelty myös lukiokoulutus ja korkeakoulutus huomioon ottaen.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen sanaston laatineen sanastotyöryhmän kokoustyöskentelyyn osallistuivat seuraavat asiantuntijat:

Virve Eronen, Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä (31.7.2019 saakka)

Tiina Halmevuo, Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä

Samuli Karevaara, Koulutuskeskus Salpaus

Katriina Karkimo, Stadin ammatti- ja aikuisopisto

Riikka Lahtela, Oulun seudun koulutuskuntayhtymä

Mikko Pöllönen, Saimaan ammattiopisto Sampo

Riitta Ranta, Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä

Eeva-Leena Ronkainen, Oulun seudun koulutuskuntayhtymä, puheenjohtaja

Kirsi Salonen, Gradia

Satu-Maarit Sivula, Seinäjoen koulutuskuntayhtymä

Marjaana Suo, Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä

Tomi Valanne, Careeria

Riina Kosunen, Sanastokeskus TSK, terminologi.

Sanaston ruotsinkielisten termien hakemiseen osallistuivat alan asiantuntijoiden lisäksi terminologi **Riina Kosunen** ja terminologiharjoittelija **Riikka Suursalmi-Seppälä** Sanastokeskus TSK:sta. Ruotsin kielityöryhmään kuuluivat **Thomas Fant** Yrkesakademin i Österbotten -oppilaitoksesta, **Annette Granberg** Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymästä, **Susanne Karlsson** Careeriasta ja **Nina Sandlin** Optimasta.

Sanaston laatimiseen tarvittujen terminologisen työn kustannuksista vastasi OKM:n rahoittama Parasta DigiTukea -hanke, jota koordinoi Oulun seudun koulutuskuntayhtymä.

¹ Termien englanninkielisten vastineiden hakeminen oli rajattu tämän sanastoprojektin ulkopuolelle. Tästä syystä sanastossa annetaan englanninkieliset vastineet vain niille Opetus- ja koulutussanastosta (OKSA) lainatuille käsitteille, joilla on englanninkieliset vastinetermit [OKSAn 1. laitoksessa](#) (julkaistu vuonna 2018).

Sanastohankkeen aikana pyydettiin tietoa ja kommentteja varsinaisen työryhmän ulkopuolisilta asiantuntijoilta. Kiitämme sanastotyöryhmän jäseniä ja muita sanaston laatimiseen osallistuneita heidän arvokkaasta työpanoksestaan.

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
Käsitekaavioluettelo.....	6
Termitietueen rakenne.....	7
Käsitekaavioiden tulkinta.....	9
1 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen peruskäsitteitä.....	11
2 Organisaatioita jotka osallistuvat työpaikalla järjestettävään koulutukseen.....	17
3 Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.....	19
4 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen prosessiin liittyviä käsitteitä.....	24
5 Työpaikalla järjestettävään koulutukseen liittyviä etuuksia ja korvauksia.....	31
Englanninkielinen hakemisto / English index.....	34
Ruotsinkielinen hakemisto / Svenskt register.....	35
Suomenkielinen hakemisto.....	36

Käsitekaavioluettelo

Käsitekaavio 1. Työpaikalla järjestettävä koulutus.....	16
Käsitekaavio 2. Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä.....	23
Käsitekaavio 3. Etuuksia ja korvauksia työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.....	33

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Käsitekaaviot ja termitietueet on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi. Kaikki sanaston käsitteet eivät ole mukana kaavioissa.

Termitietueessa käsitteelle annetaan ensin **suomenkieliset termit**. Jos käsite on määritelty, termien jälkeen seuraa suomenkielinen **määritelmä** ja mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli **huomautukset**. Käsitteet on numeroitu juoksevasti. Alla on esimerkkinä käsitettä *työpaikkaohjaaja* käsittelevä termitietue ja merkintöjen selitykset:

<i>termitietueen merkintä</i>	<i>merkinnän selitys</i>
21	käsitteen numero
työpaikkaohjaaja; vastuullinen työpaikkaohjaaja	suomenkieliset termit; suositettavin ensimmäisenä, jos termejä on useita
ei: † työpaikkakouluttaja	termi tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä, tai termi on kielenvastainen tai vanhentunut
sv arbetsplatshandledare; ansvarig arbetsplatshandledare	ruotsinkieliset vastineet; suositettavin ensimmäisenä, jos termejä on useita
<i>koulutusopimuksessa</i> tai <i>oppisopimuksessa</i> sovittu, koulutustyöpaikkaa edustava henkilö, jonka vastuulla on antaa <i>opiskelijalle työpaikalla järjestettävää ohjausta</i>	määritelmä (alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa, kursivointi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen)
Työpaikkaohjaajan tulee olla ammattitaidoltaan, koulutukseltaan tai työkokemukseltaan pätevä, eli hänellä tulee olla nk. ohjausosaamista. Myös muut työpaikan henkilöt voivat ohjata opiskelijaa <i>osamisen hankkimisessa</i> , mutta tehtävään nimetyllä nk. vastuullisella työpaikkaohjaajalla on sovittuja vastuutehtäviä.	huomautus (normaali virke, erotettu määritelmästä sisennyksellä, antaa lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.)
Käsitekaavio: <i>Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä</i>	viittaus käsitekaavioon, jossa käsite esiintyy

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

merkintä	merkinnän selitys
lihavointi	suomenkielinen suositettava termi (ensimmäisenä suositettavin ja sen jälkeen hyväksyttävät synonyymit)
<i>kursivoitu linkki</i>	(määritelmässä tai huomautuksessa) kursivoitu termi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen; termi toimii sähköisessä versiossa linkkinä
kursivoimaton linkki	(määritelmässä tai huomautuksessa) teksti toimii linkkinä sanaston ulkopuoliseen kohteeseen
(1)	(suluissa oleva numero termin perässä) homonyymi; sanastossa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. <i>koulutus(1)</i> ja <i>koulutus (2)</i>
mieluummin kuin: hellre än:	ei-suosittava termi; termin käyttöä ei suositeta esimerkiksi kielellisistä syistä (kuten vierasperäisyyden vuoksi)
ei: inte:	hylättävä termi; tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä tai termi on kielenvastainen tai vanhentunut
*	termiehdotus
†	termi on vanhentunut
sv	ruotsinkieliset vastineet (suositettavin ensin)
/FI/	suomenruotsia
/SE/	ruotsinruotsia
n	ruotsin termi on ett-sukuinen
pl	termiä käytetään monikkomuotoisena
adj.	termin sanaluokka on adjektiivi
verbi verb	termin sanaluokka on verbi
<	termi tai vastine viittaa määriteltyä käsitettä laajempaan käsitteeseen
>	termi tai vastine viittaa määriteltyä käsitettä suppeampaan käsitteeseen
~	termi tai vastine viittaa hieman määritellystä käsitteestä poikkeavaan käsitteeseen, mutta siitä ei kuitenkaan voi sanoa, että se olisi laajempi tai suppeampi kuin määritelty käsite
<ammatillinen koulutus>	(teksti kulmasuluissa käsitteen numeron alla) ala, jolle määritelmä on rajattu tai jonka näkökulmasta määritelmä on kirjoitettu
(säädöksissä)	(teksti kaarisuluissa termin perässä) täsmennys termin käyttöalasta tai tapauksista, joissa termiä voidaan käyttää
Käsitteekaavio:	viittaus yhteen tai useampaan käsitteekaavioon, jossa käsite esiintyy; käsitteekaavion nimi toimii sähköisessä versiossa linkkinä

Käsittekaavioiden tulkinta

Käsittekaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy terminologisia käsitesuhteita, joita on kuvattu UML:n (Unified Modeling Language) mukaisilla merkintätavoilla (ks. ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML -- Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work). Seuraavan sivun kaaviossa on annettu esimerkkejä käsitesuhteiden kuvaamisesta.

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon käsitteen numero, ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymien numero kaarisuluissa ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (kolmioon päättyvä viiva $\rightarrow$)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*koulutus (1)*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*ammattillinen koulutus* ja *yleissivistävä koulutus*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoitteita kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- kolmion kärki osoittaa yläkäsitteeseen

Koostumussuhde (vinoneliöön päättyvä viiva $\diamond$)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- esimerkiksi *ammattillinen tutkinto* koostuu *tutkinnon osista* (esimerkki lainattu [Opetus- ja koulutussanastosta \(OKSA\)](#))
- vinoneliö kiinnittyy yläkäsitteeseen
- koostumussuhteen osien määrää voidaan tarvittaessa kuvata seuraavilla merkinnöillä:
  - 1..* ilmaisee sitä, että yläkäsite koostuu yhdestä tai useammasta alakäsitettä vastaavasta osasta
  - 2..* ilmaisee sitä, että yläkäsite koostuu kahdesta tai useammasta alakäsitettä vastaavasta osasta

Assosiatiiivinen suhde (viiva ilman symbolia)

- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi tai koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- assosiatiiivisen suhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- esimerkiksi *osaamisen arvioijan* ja *osaamisen arvioinnin* välillä on assosiatiiivinen suhde: osaamisen arvioija on toimija, joka on nimetty suorittamaan osaamisen arviointi.

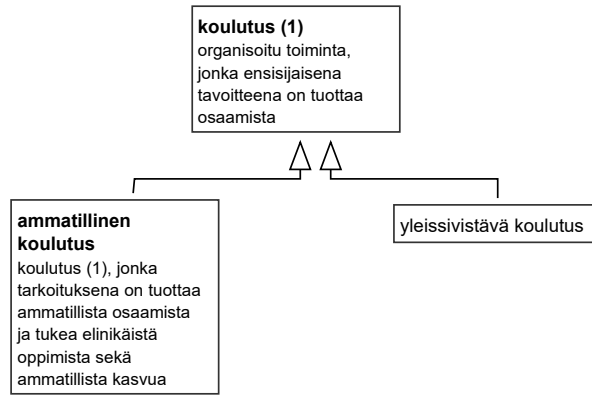
Moniulotteinen käsitejärjestelmä (viiva, jonka yhteyteen on tekstillä merkitty jaotteluperuste)

- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin eli ulottuvuuksiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhteen ulottuvuuteen kuuluvat eli yhden jaotteluperusteen mukaiset (kaaviossa saman jaotteluperusteen alle merkityt) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi *ammattillinen koulutus* ei voi olla *yleissivistävää koulutusta*)
- eri ulottuvuuksiin kuuluvia eli eri jaotteluperusteiden alla olevia alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi *työpaikalla järjestettävä koulutus* voi olla *ammattillista koulutusta*)
- jaotteluperusteen nimitys on usein merkitty viivan viereen (esimerkiksi *koulutus (1)* on jaettu alakäsitteisiin yhtäältä sen mukaan, missä osaamisen hankkiminen tapahtuu ja toisaalta tarkoituksen mukaan).

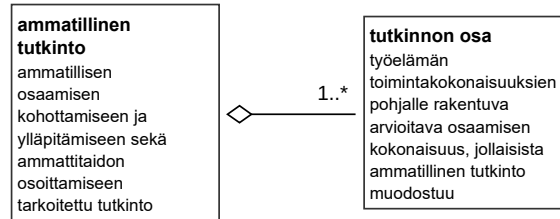
Täydentävä tieto (katkoviiva - - -)

- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitteiden *koulutussopimukseen perustuva koulutus* ja *ammattillinen koulutus* välinen hierarkkinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska *koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen* määritelmässä ei mainita yläkäsitteenä *ammattillista koulutusta* – syynä se, että *korkeakoulujen kontekstissa* koulutussopimukseen perustuva koulutus on korkeakoulutusta)
- katkoviivoilla kuvatut käsitesuhteet täydentävät määritelmiä ja tukevat käsitteiden ymmärtämistä (esimerkiksi *koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta* voidaan pitää yhdentyyppisenä *työpaikalla järjestettävänä koulutuksena*, vaikkei hierarkkinen käsitesuhde näy käsitteiden määritelmistä)
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin assosiatiiivinen suhdekin
- ks. esimerkiksi käsittekaavio 1. Työpaikalla järjestettävä koulutus

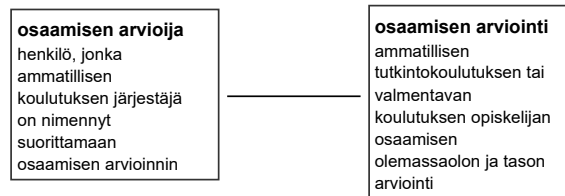
HIERARKKINEN SUHDE

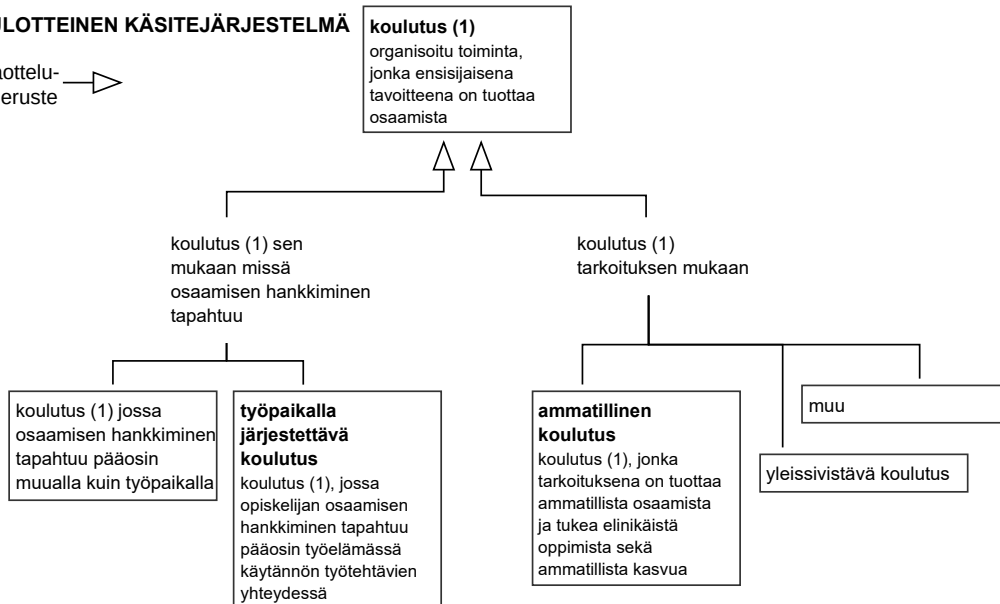
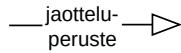
KOOSTUMUSSUHDE

ASSOSIATIIVINEN SUHDE

MONIULOTTEINEN KÄSITEJÄRJESTELMÄ

1 TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄN KOULUTUKSEN PERUSKÄSITTEITÄ

1

koulutus (1)

sv utbildning (1)
inte: skolning

en < education (1); training

organisoitu toiminta, jonka ensisijaisena tavoitteena on tuottaa osaamista

Määritelmän sana ”ensisijaisena” viittaa siihen, että voidaan ajatella, että on myös muuta organisoitua toimintaa, jonka yhtenä tavoitteena on tuottaa osaamista – esimerkiksi sosiaalipolitiikka –, mutta koulutuksessa (1) osaamisen tuottaminen on ensisijainen tavoite.

Koulutuksen (1) tavoitteena oleva osaaminen voidaan tuottaa *opetuksen* tai muun oppimiseen tähtäävän toiminnan avulla.

Koulutus (1) on laaja ja varsin abstrakti käsite. Esimerkki termin koulutus (1) käytöstä: ”Tutkintokoulutuksen ohella Suomen koulutusjärjestelmä tarjoaa runsaasti aikuisille suunnattua koulutusta.”

Tutkintotavoitteisuuden mukaan koulutus (1) voidaan jakaa tutkintoon johtavaan koulutukseen, tutkintoon valmistavaan koulutukseen ja koulutukseen, joka ei johda eikä valmista tutkintoon.

Englannin käsite education on laajempi kuin suomen koulutus (1), niin että termillä education viitataan koulutuksen (1) lisäksi muun muassa kasvatukseen, *opetukseen* ja sivistykseen.

Vrt. *koulutus (2)*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *koulutus (1)*.

Käsittekaaviot: [Kaavioiden merkinnät - esimerkkejä](#) ja [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

2

opetus

sv undervisning

en teaching; instruction; < education (2)

vuorovaikutukseen perustuva toiminta, jonka tavoitteena on oppiminen

Englannin käsite education on laajempi kuin suomen opetus, niin että termillä education viitataan opetuksen lisäksi muun muassa kasvatukseen, *koulutukseen (1)* ja sivistykseen.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *opetus (1)*.

3

ammattillinen koulutus

sv yrkesutbildning

en vocational education and training; VET

koulutus (1), jonka tarkoituksena on tuottaa ammatillista osaamista ja tukea elinikäistä oppimista sekä ammatillista kasvua

Ammatillisessa koulutuksessa voi suorittaa ammatillisia perustutkintoja sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja.

Ammatillisessa koulutuksessa voi tutkinnon suorittamisen lisäksi suorittaa tutkinnon osia, valmentavia koulutuksia tai valmentavien koulutusten osia sekä muuta ammatillista koulutusta.

Ammatillisen koulutuksen tarkoitus ja tavoitteet on tarkemmin kuvattu ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ([531/2017](#)).

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *ammattillinen koulutus*.

Käsittekaaviot: [Kaavioiden merkinnät - esimerkkejä](#) ja [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

4

koulutus (2)

sv utbildning (2)

en studies; learning opportunity; > study programme; > degree programme

suunniteltu opintojen ja järjestelyjen kokonaisuus, jonka tavoitteena on lisätä johonkin aihepiiriin tai alaan liittyvää osaamista tai tarjota valmiudet tutkinnon tai muun kokonaisuuden suorittamiseen

Koulutukset (2) ovat tapa käytännössä organisoida ja toteuttaa *koulutusta (1)*.

Koulutukset (2) voivat olla tutkintoon (esimerkiksi filosofian maisterin tutkinto) johtavia tai tutkintoon johtamattomia. Esimerkkejä tutkintoon johtamattomista koulutuksista ovat korkeakoulun opintokokonaisuus, *ammattillisen koulutuksen* valmentava koulutus, korkeakoulun erikoistumis-koulutus ja perusopetuksen lisäopetus.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *koulutus (2)*.

5

työpaikalla järjestettävä koulutus (säädöksissä); työpaikalla opiskelu;

~ työelämässä oppiminen; ~ työpaikalla oppiminen

ei: ~ työssäoppiminen (työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan käsite);

~ työssä oppiminen (työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan käsite);

† työharjoittelu (termi vanhentunut ammatillisen koulutuksen kontekstissa)

sv utbildning som ordnas på en arbetsplats (säädöksissä); UA (1);

~ lärande i arbetslivet (työelämässä oppiminen)

hellre än: ~ inläring i arbetslivet (työelämässä oppiminen); ~ inläring i yrkeslivet (työelämässä oppiminen)

inte: ~ inläring i arbetet (työssäoppiminen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla);

~ lärande i arbetet (työssäoppiminen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla);

~ IA (työssäoppiminen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla);

~ LIA (työssäoppiminen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla)

koulutus (1), jossa *opiskelijan osaamisen hankkiminen* tapahtuu pääosin työelämässä käytännön työtehtävien yhteydessä

Työpaikalla järjestettävä koulutus kattaa *ammattillisesta koulutuksesta* annetussa laissa (531/2017) säädetyt muodot eli *koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen* ja *oppisopimus-koulutuksen*. Lisäksi työpaikalla järjestettävä koulutus voi käsittää muita muotoja, joista sovitaan *koulutuksen järjestäjän* ja työpaikan edustajan kesken ja jotka kirjataan *henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan*.

työelämässä oppiminen, työpaikalla oppiminen: Lähikäsitteet työelämässä oppiminen ja työpaikalla oppiminen poikkeavat käsitteestä työpaikalla järjestettävä koulutus (eli työpaikalla opiskelu). Työpaikalla järjestettävä koulutus on koulutuksen järjestäjän ja työpaikan organisoimaa toimintaa: määrämuotoista, sovittua, suunnitelmallista, tavoitteellista ja ohjattua. Sen sijaan työelämässä oppiminen ja työpaikalla oppiminen ovat yksilön toimintaa, jota tapahtuu, vaikka kyse olisi suunnitelmallisesta osaamisen hankkimisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt, että termejä työelämässä oppiminen ja työpaikalla oppiminen voidaan käyttää esimerkiksi yrityksille suunnatussa viestinnässä viittaamaan työpaikalla järjestettävään koulutukseen silloin, kun asiayhteydestä on selvää, että kyse on nimenomaan työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta.

työssäoppiminen, työssä oppiminen: Termejä työssäoppiminen ja työssä oppiminen ei suositella käytettäväksi *ammattillisen koulutuksen* yhteydessä, sillä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla (mm. hallituksen esityksessä 93/2018 julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annettavaksi laiksi) näitä termejä käytetään eri merkityksessä.

työharjoittelu: Termi työharjoittelu on vanhentunut tässä määritellyyn käsitteeseen viittaavana nimityksenä ammatillisen koulutuksen yhteydessä.

inläring / lärande: Ruotsin sana inläring assosioituu yleensä yksisuuntaiseen, opettajalta opiskelijalle tapahtuvaan opettamiseen, joten termin käyttöä ei suositella, kun puhutaan nykyisestä ammatillisesta koulutuksesta oppimiskäsityksineen. Sana lärande puolestaan viittaa oppimiseen, joka ei välttämättä tapahdu tiettyyn aikaan tietyssä paikassa, vaan prosessina, ja joka voi tapahtua yksin tai ryhmässä.

Käsitteekaaviot: [Kaavioiden merkinnät - esimerkkejä ja Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

6

koulutussopimus

sv utbildningsavtal; UA (2)

koulustoitimijan ja työpaikan välinen kirjallinen määräaikainen sopimus *opiskelijan osaamisen hankkimisesta* työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä

Ammatillisessa koulutuksessa koulutussopimukseen kuuluu, että opiskelija hankkii osaamista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ilman, että on työsuhteessa työpaikkaan. Yliopistoissa koulutussopimuksia tehdään esimerkiksi lääkäreiden erikoistumiskoulutuksen suorittamiseksi kliinisessä ympäristössä. Yliopistojen koulutussopimukseen kuuluu, että opiskelija solmii työnantajaansa normaalin työsuhteen.

Ammatillisessa tutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa koulutussopimus sovietaan *henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman* mukaisesti tutkinnonosa- tai koulutussenosakohtaisesti. Koulutussopimukseen liitetään opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin kuin se koskee koulutussopimukseen perustuvaa *koulutusta (2)*. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta ilmenevät ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen.

Vrt. *oppisopimus*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *koulutussopimus*.

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

7

koulutussopimukseen perustuva koulutus

sv utbildning som grundar sig på utbildningsavtal

koulutus (1), jossa *opiskelijan osaamisen hankkiminen* järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja jossa perustana on *koulutuksen järjestäjän* ja työpaikan välinen *koulutussopimus*

Koulutussopimus on käytössä sekä ammatillisessa koulutuksessa että yliopistoissa. Näin ollen koulutussopimukseen perustuva koulutus voi olla *ammattillista koulutusta* tai korkeakoulutusta.

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

8

oppisopimus

sv läroavtal; LA

ammattillisen koulutuksen opiskelijan ja työnantajan välinen kirjallinen määräaikainen sopimus, jonka perusteella järjestetään *oppisopimuskoulutusta*

Oppisopimuksesta tulee ilmetä sopimuksen voimassaoloaika, sovellettava työaika ja opiskelijan palkkauksen perusteet. Oppisopimukseen tulee myös liittää *henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma* siltä osin kuin suunnitelma koskee oppisopimuskoulutusta.

Joskus näkee käytettävän termiä yrittäjän oppisopimus, mutta termi on virheellinen, sillä yrittäjälle ei solmita varsinaista oppisopimusta, vaan tehdään ainoastaan sopimus oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä. Ks. myös *yrittäjän oppisopimuskoulutus*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *oppisopimus*.

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

9

oppisopimuskoulutus

sv läroavtalsutbildning

ammattillinen koulutus, jossa *opiskelijan osaamisen hankkiminen* järjestetään pääosin tai kokonaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja jossa opiskelija on työnantajaan työsopimussuhteessa, virkasuhteessa tai virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tai toimii yrittäjänä

Määritelmän sana "pääosin" viittaa siihen, että oppisopimuskoulutuksessa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä tapahtuvaa oppimista täydennetään tarvittaessa muissa *oppimisympäristöissä*, kuten oppilaitoksessa, tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Tässä mielessä oppisopimuskoulutus poikkeaa *koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta*.

Yrittäjälle voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään, jos ammatillisen *koulutuksen järjestäjä* ja yrittäjä siitä kirjallisesti sopivat (eli tekevät sopimuksen oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä).

Oppisopimuskoulutuksessa olevan *opiskelijan* viikoittaisen työajan tulee olla keskimäärin vähintään 25 tuntia.

Työpaikalla järjestettävää oppisopimuskoulutusta täydennetään muissa *oppimisympäristöissä* tapahtuvalla osaamisen hankkimisella.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijan tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Oppisopimuskoulutus perustuu työnantajan ja opiskelijan väliseen *oppisopimukseen* sekä koulutuksen järjestäjän ja työnantajan väliseen sopimukseen oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä.

Vrt. *koulutussopimus*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *oppisopimuskoulutus*.

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

10

työsuhteeseen perustuva oppisopimuskoulutus

sv läroavtalsutbildning som grundar sig på arbetsavtalsförhållande

oppisopimuskoulutus, jossa *opiskelija* on työnantajaan työsopimussuhteessa

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

11

virkasuhteeseen perustuva oppisopimuskoulutus

sv läroavtalsutbildning som grundar sig på tjänsteförhållande

oppisopimuskoulutus, jossa *opiskelija* on työnantajaan virkasuhteessa

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

12

virkasuhteeseen verrattavaan julkisoikeudelliseen palvelussuhteeseen perustuva oppisopimuskoulutus

sv läroavtalsutbildning som grundar sig på ett offentligrättsligt anställningsförhållande som kan jämföras med ett tjänsteförhållande

oppisopimuskoulutus, jossa *opiskelija* on työnantajaan virkasuhteeseen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

13

yrittäjän oppisopimuskoulutus

sv läroavtalsutbildning för företagare; företagarens läroavtalsutbildning

oppisopimuskoulutus, jossa *opiskelija* toimii yrittäjänä ja työpaikkana on opiskelijan yritys

Ammatillisen koulutuksen opiskelijalle, joka toimii yrittäjänä, voidaan järjestää oppisopimuskoulutusta omassa yrityksessään, jos ammatillisen *koulutuksen järjestäjä* ja yrittäjä siitä kirjallisesti sopivat. Yrittäjän oppisopimuskoulutuksessa toisessa yrityksessä tai organisaatiossa toimiva kokenut yrittäjä tai työntekijä toimii opiskelijan *mentorina*.

Käsittekaavio: [Työpaikalla järjestettävä koulutus](#)

14

14

osaamisperusteisuus

sv ~ kompetensbaserat lärande *n*

pedagogista toimintaa ohjaava periaate, jonka mukaan *koulutuksessa (1)* tärkeintä on se, että *oppija* saavuttaa hänelle tavoitteeksi asetetun osaamisen, ei se, millä tavoin ja minkä ajan kuluessa osaaminen on hankittu

Osaamisperusteisen pedagogiikan mukaan koulutuksessa (1) ei pyritä opiskelemaan tiettyjä oppiaineita ja suorittamaan vakiomäärää opintoja, vaan tärkeintä on, että oppijalle tavoitteeksi asetettu osaaminen tulee *koulutuksen (2)* aikana hankittua. Lähtökohtana on oppijan aikaisemmin hankittu tutkinnon kannalta olennainen osaaminen, jonka päälle kerrytetään tarvittavin osin uutta osaamista. Oppijat voivat saavuttaa osaamisensa erilaisissa *oppimisympäristöissä* (ei esimerkiksi pelkästään oppilaitoksessa), keskenään eri tavoin ja eri tahdissa.

Ammatillinen osaaminen on kokonaisuus, joka muodostuu ammatissa tarvittavista tiedoista ja taidoista ja niiden soveltamisesta käytännön työtehtäviin.

2 ORGANISAATIOITA JOTKA OSALLISTUVAT TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄÄN KOULUTUKSEEN

15

koulutuksen järjestäjä; > ammatillisen koulutuksen järjestäjä; > lukiokoulutuksen järjestäjä

sv < utbildningsanordnare; < anordnare av utbildning;
> yrkesutbildningsanordnare (amatillisen koulutuksen järjestäjä);
> anordnare av yrkesutbildning (amatillisen koulutuksen järjestäjä)

taho, jonka tehtävänä on järjestää *amatillista koulutusta*, lukiokoulutusta, näihin valmistavia tai valmentavia *koulutuksia (2)* tai taiteen perusopetusta ja jolla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä koulutuksen järjestämislupa

Koulutuksen järjestäjinä voivat kuntien, kuntayhtymien ja valtion lisäksi toimia esimerkiksi rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt.

Tilastoissa (esim. Vipunen-tilastopalvelu) koulutuksen järjestäjiin sisällytetään tässä määriteltyjen koulutuksen järjestäjien, perusopetuksen opetuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien lisäksi yliopistot.

Koulutuksen järjestäjä on myös yleiskielen ilmaus, ja yleiskielessä sillä voidaan viitata myös tahoon, jolla ei ole opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää koulutuksen järjestämislupaa.

utbildningsanordnare, anordnare av utbildning: Ruotsin käsite utbildningsanordnare on laajempi kuin suomen koulutuksen järjestäjä; edellinen kattaa koulutuksen järjestäjän lisäksi myös opetuksen järjestäjän.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *koulutuksen järjestäjä*.

16

koulutuksen hankinta

sv anskaffning av utbildning

toiminta, jossa koulutustoimija ei tuota kaikkea *koulutusta (1)*, tutkinnon osia tai tukitoimia itse, vaan hankkii osan niistä toiselta taholta

Amatillisen koulutuksen näkökulmasta koulutuksen hankinta on amatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017, 30 §) mukaista toimintaa. Amatillisen *koulutuksen järjestäjä* voi hankkia koulutuksen järjestämisluvassa määrättyjen amatillisten tutkintojen osia, niihin valmistavaa amatillista tutkintokoulutusta, järjestämisluvan mukaista muuta koulutusta (1) tai *oppisopimuskoulutusta*.

Lisäksi amatillisen koulutuksen järjestäjä voi *opiskelijan* yksilöllisten valintojen mahdollistamiseksi hankkia myös muita kuin koulutuksen järjestämisluvan mukaisia amatillisten tutkintojen ja amatillisen koulutuksen osia sekä *osaamisen hankkimisen* tukitoimia.

Amatillisen koulutuksen järjestäjä voi hankkia koulutusta (1) toiselta amatillisen koulutuksen järjestäjältä, muulta *koulutuksen järjestäjältä*, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *koulutuksen hankinta*.

17

laajennettu oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä

sv utvidgad uppgift att ordna läroavtalsutbildning

koulutuksen järjestämislupaan sisältyvä tehtävä, jonka mukaan *koulutuksen järjestäjällä* on oikeus järjestää *koulutuksen hankinnan* kautta *oppisopimuskoulutuksena* myös muita kuin koulutuksen järjestäjän omassa järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja *koulutusta (1)*

Mikäli koulutuksen järjestäjällä ei ole laajennettua oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävää, sillä on oikeus järjestää oppisopimuskoulutusta vain oman järjestämislupansa mukaisissa tutkinnoissa.

Ks. myös *koulutuksen hankinta*.

18

oppisopimustoimija

sv aktör inom läroavtalsutbildning

koulutuksen järjestäjä edustava taho, joka hoitaa koulutuksen järjestäjän *oppisopimuskoulutukseen* liittyviä viranomaistehtäviä

Oppisopimustoimijan tehtävänä on järjestää *oppisopimukseen* liittyvät sopimusasiat, maksaa työnantajalle *koulutuskorvausta*, hankkia tietuolista *koulutusta (1)* sekä tapauskohtaisesti maksaa *opiskelijalle* taloudellisia etuuksia.

Laajennetun oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävän omaavan koulutuksen järjestäjän oppisopimustoimija voi ostaa koulutusta (1) ja arviointeja toiselta koulutuksen järjestämisluvan omaavalta koulutuksen järjestäjältä, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä.

3 HENKILÖIDEN ROOLEJA TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄSSÄ KOULUTUKSESSA

Tässä luvussa määritellyt käsitteet kuvaavat työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa toimivien henkilöiden rooleja. Roolikäsitteillä ja niiden käsitte kuvauksilla ei oteta kantaa siihen, millaisilla tehtävänimikkeillä toimivat henkilöt rooleja hoitavat, koska tehtävänimikkeet ovat organisaatiokohtaisia ja yksi henkilö voi organisaatiokohtaisen työnkuvansa mukaisesti toimia useammassa roolissa.

19

oppija

sv inlärare (henkilö, joka osallistuu varhaiskasvatukseen tai koulutukseen); > sökande *n* (hakeutuja ja hakija)
en learner

henkilö, joka osallistuu varhaiskasvatukseen tai *koulutukseen (1)* tai on eri tavoin hakeutumassa tai hakeutunut siihen elämän eri vaiheissa

Käsite oppija on yläkäsite mm. käsitteille varhaiskasvatukseen osallistuva lapsi, oppilas, *opiskelija* ja hakija.

Ruotsin inlärare on yläkäsite mm. käsitteille varhaiskasvatukseen osallistuva lapsi (ruots. barn inom småbarnspedagogik), oppilas (ruots. elev) ja opiskelija (ruots. student). Mikäli oppija-termillä viitataan koulutukseen hakeutuvaan tai hakevaan henkilöön, ruotsin vastineena käytetään termiä sökande.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *oppija*.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

20

opiskelija

sv studerande *n*; > student (korkeakouluopiskelija)
en student

oppija, joka opiskelee muun kuin esi- tai perusopetuksen piirissä

Opiskelijoita ovat esimerkiksi lukiossa, toisen asteen *ammattillisessa koulutuksessa*, korkeakoulussa ja vapaan sivistystyön piirissä opiskelevat henkilöt.

Myös perusopetuksen piirissä opiskelevia aikuisia kutsutaan opiskelijoiksi.

student: Ruotsin sana student viittaa korkeakouluopiskelijaan, mutta sitä käytetään myös muista opiskelijoista yhdyssanoissa.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *opiskelija*.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

21

työpaikkaohjaaja; vastuullinen työpaikkaohjaaja (ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa 531/2017)

ei: † työpaikkakouluttaja

sv arbetsplatshandledare; ansvarig arbetsplatshandledare (laissa 531/2017)

inte: † arbetsplatsutbildare

koulutussopimuksessa tai *oppisopimuksessa* sovittu, koulutustyöpaikkaa edustava henkilö, jonka vastuulla on antaa *opiskelijalle työpaikalla järjestettävää ohjausta*

Työpaikkaohjaaja nimetään opiskelijan *henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa*, ja tieto työpaikkaohjaajasta kirjataan koulutussopimukseen tai oppisopimukseen.

Työpaikkaohjaajan tulee olla ammattitaidoltaan, koulutukseltaan tai työkokemukseltaan pätevä, eli hänellä tulee olla nk. ohjausosaamista. Myös muut työpaikan henkilöt voivat ohjata opiskelijaa *osaamisen hankkimisessa*, mutta tehtävään nimetyllä nk. vastuullisella työpaikkaohjaajalla on sovittuja vastuutehtäviä.

Työpaikkaohjaajan tehtävänä voi olla esimerkiksi huolehtia opiskelijan perehdytyksestä, osallistua koulutussopimuksen tai oppisopimuksen ja näytön suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin, ohjata opiskelijaa tavoitteellisesti henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaan sekä antaa palautetta opiskelijan osaamisen kehittymisestä.

Tässä luvussa määritellyt käsitteet kuvaavat *työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa* toimivien henkilöiden rooleja. Roolikäsitteillä ja niiden käsitte kuvauksilla ei oteta kantaa siihen, millaisilla tehtävänimikkeillä toimivat henkilöt rooleja hoitavat, koska tehtävänimikkeet ovat organisaatiokohtaisia ja yksi henkilö voi organisaatiokohtaisen työnkuvansa mukaisesti toimia useammassa roolissa.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

22

<ammattillinen koulutus>

mentori

sv mentor

henkilö, joka toimii *työpaikkaohjaajan* tehtävässä *yrittäjän oppisopimuskoulutuksessa*

Oppisopimuskoulutusta saavan yrittäjän mentori voi olla kyseisen yrityksen tai jonkin toisen työnantajan palveluksessa. Mentorina voi toimia myös muu tehtävään soveltuva henkilö.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

23

* työpaikalla järjestettävän koulutuksen sopimusvastaava; > koulutussopimusvastaava;

> oppisopimusvastaava

sv ansvarsperson för utbildning som ordnas på en arbetsplats;

> ansvarsperson för utbildningsavtal (koulutussopimusvastaava);

> ansvarsperson för läroavtal (oppisopimusvastaava)

koulutuksen järjestäjä edustava henkilö, joka vastaa *koulutussopimuksessa* tai *oppisopimuksessa* siitä, että *työpaikalla järjestettävä koulutus* täyttää lainsäädännöstä tulevat vaatimukset ja *opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan* kirjatut tavoitteet

Termi "työpaikalla järjestettävän koulutuksen sopimusvastaava" on ehdotus koulutussopimusvastaavan ja oppisopimusvastaavan yhteisen yläkäsitteen nimitykseksi.

Tässä luvussa määritellyt käsitteet kuvaavat *työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa* toimivien henkilöiden rooleja. Roolikäsitteillä ja niiden käsitte kuvauksilla ei oteta kantaa siihen, millaisilla tehtävänimikkeillä toimivat henkilöt rooleja hoitavat, koska tehtävänimikkeet ovat organisaatiokohtaisia ja yksi henkilö voi organisaatiokohtaisen työnkuvansa mukaisesti toimia useammassa roolissa.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

24

* koulutuksen hankintasopimusvastaava

sv * avtalsansvarig för anskaffning av utbildning

koulutuksen järjestäjä edustava henkilö, joka hoitaa *koulutuksen hankintaa* koskevaan sopimukseen liittyvät asiat ja toimii koulutuksen hankintaan liittyvissä asioissa *koulutuksen järjestäjän* yhteyshenkilönä

Tässä luvussa määritellyt käsitteet kuvaavat *työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa* toimivien henkilöiden rooleja. Roolikäsitteillä ja niiden käsitte kuvauksilla ei oteta kantaa siihen, millaisilla tehtävänimikkeillä toimivat henkilöt rooleja hoitavat, koska tehtävänimikkeet ovat organisaatiokohtaisia ja yksi henkilö voi organisaatiokohtaisen työnkuvansa mukaisesti toimia useammassa roolissa.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

25

* oppilaitosohjaaja

sv ~ ansvarig handledare; ~ handledande lärare; ~ ansvarig lärare

koulutuksen järjestäjä edustava henkilö, joka antaa *oppijalle työpaikalla järjestettävää ohjausta*

Oppilaitosohjaajan roolissa voi *ammattillisesta koulutuksesta* annetun asetuksen (673/2017) mukaan toimia koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

oppilaitosohjaaja-termi: "Oppilaitosohjaaja" on Parasta DigiTukea -sanastoprojektissa luotu termi (eli nimitys). Termi tarvittiin luoda, koska tietojärjestelmiä ja tiedonsiirtoa varten oli tarpeen saada nimitys *työpaikkaohjaaja*-käsitteen vastinparille. Oppilaitosohjaaja-termi ei siis välttämättä ole käytössä oppilaitosten arjessa, sillä tässä roolissa voi toimia opettaja tai muulla nimikkeellä oleva koulutuksen järjestäjän edustaja.

Tässä luvussa määritellyt käsitteet kuvaavat *työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa* toimivien henkilöiden rooleja. Roolikäsitteillä ja niiden käsitte kuvauksilla ei oteta kantaa siihen, millaisilla tehtävänimikkeillä toimivat henkilöt rooleja hoitavat, koska tehtävänimikkeet ovat organisaatiokohtaisia ja yksi henkilö voi organisaatiokohtaisen työnkuvansa mukaisesti toimia useammassa roolissa.

ansvarig handledare, handledande lärare, ansvarig lärare: Ruotsin kielellä termille oppilaitosohjaaja ei löydy täydellistä vastinetta (esimerkiksi termi "läroanstaltshandledare" olisi kömpelö), joten tässä kohtaa on annettu eräitä ruotsinkielisiä tehtävänimikkeitä, joilla oppilaitosohjaajan roolissa voidaan toimia.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

26

oppisopimusasiantuntija; oppisopimuskoordinoija

sv sakkunnig inom läroavtalsutbildning; läroavtalskoordinator
inte: läroavtalsexpert

työpaikalla järjestettävän koulutuksen sopimusvastaava, joka hoitaa *koulutuksen järjestäjän oppisopimuskoulutukseen* liittyviä viranomaistehtäviä ja voi suorittaa *opiskelijalle* tehtävän *henkilökohtaistamisen* alkuvaiheen

Oppisopimusasiantuntijan tehtäviin kuuluu muun muassa järjestää oppisopimuskoulutukseen liittyvät sopimusasiat, huolehtia *koulutuskorvauksista* ja tapauskohtaisesti *opintososiaalisista eduista*, hankkia tietopuolista *koulutusta (1)* sekä tapauskohtaisesti maksaa opiskelijalle taloudellisia etuuksia.

Tässä luvussa määritellyt käsitteet kuvaavat *työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa* toimivien henkilöiden rooleja. Roolikäsitteillä ja niiden käsitte kuvauksilla ei oteta kantaa siihen, millaisilla tehtävänimikkeillä toimivat henkilöt rooleja hoitavat, koska tehtävänimikkeet ovat organisaatiokohtaisia ja yksi henkilö voi organisaatiokohtaisen työnkuvansa mukaisesti toimia useammassa roolissa.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

27

HOKS-ohjaaja

sv PUK-handledare

koulutuksen järjestäjä edustava henkilö, jonka vastuulla on yhdessä *opiskelijan* kanssa laatia ja päivittää *ammattilliseen koulutukseen* osallistuvan opiskelijan *henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma*

HOKS-ohjaajana voi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaan toimia koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Tässä luvussa määritellyt käsitteet kuvaavat *työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa* toimivien henkilöiden rooleja. Roolikäsitteillä ja niiden käsitte kuvauksilla ei oteta kantaa siihen, millaisilla tehtävänimikkeillä toimivat henkilöt rooleja hoitavat, koska tehtävänimikkeet ovat organisaatiokohtaisia ja yksi henkilö voi organisaatiokohtaisen työnkuvansa mukaisesti toimia useammassa roolissa.

Käsittekaavio: [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

28

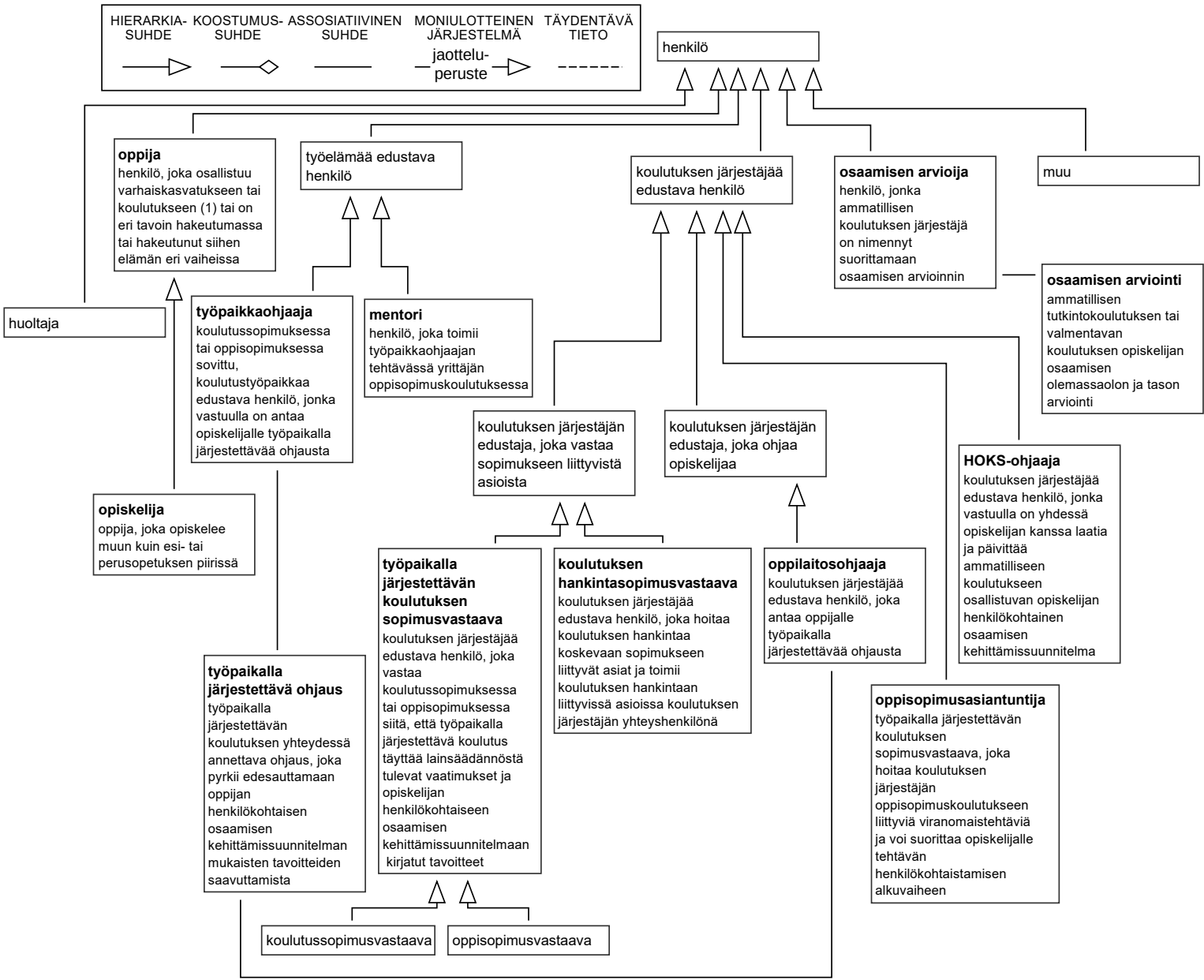
osaamisen arvioija

sv bedömare av kunnandet

henkilö, jonka ammatillisen *koulutuksen järjestäjä* on nimennyt suorittamaan *osaamisen arvioinnin*

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *osaamisen arvioija*.

Käsittekaaviot: [Kaavioiden merkinnät - esimerkkejä](#) ja [Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä](#)

Käsittekaavio 2. Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä.

4 TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄN KOULUTUKSEN PROSESSIIN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

29

<ammatillinen koulutus>

henkilökohtaistaminen

sv personlig tillämpning

toiminta, jossa tehdään *opiskelijan* aiemmin hankkiman *osaamisen tunnistaminen* ja *tunnustaminen* sekä suunnitellaan opiskelijan tarvitseman *osaamisen hankkiminen* ja osoittaminen ja tarvittavat ohjaus- ja tukitoimet

Määritelmän ilmaisu ”suunnitellaan opiskelijan tarvitseman osaamisen hankkiminen ja osoittaminen” kattaa tarvittaessa *ammattitaitovaatimuksista* tai *osaamistavoitteista* poikkeamisen ja *osaamisen arvioinnin* mukauttamisen.

Henkilökohtaistaminen tehdään opiskelijan esittämien asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella. Henkilökohtaistamisessa otetaan huomioon opiskelijan edellytykset ja valmiudet sekä hänen *urasuunnitelmansa*.

Määritelmässä mainittuihin ”tarvittaviin ohjaus- ja tukitoimiin” voivat opiskelijan tarpeesta riippuen sisältyä myös opiskeluvaihtoehtoja tukevat opinnot ja erityinen tuki.

Henkilökohtaistamisesta laaditaan *henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma*.

Ennen *ammatillisesta koulutuksesta* annetun lain (531/2017) voimaantuloa henkilökohtaistamisella tarkoitettiin ”näyttötutkintoon tai siihen valmistavaan *koulutukseen (2)* hakeutumisen, näyttötutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen suunnittelua ja toteuttamista asiakaslähtöisesti”. Lain (531/2017) mukaisesti vuoden 2018 jälkeen ei ole enää näyttötutkintojärjestelmää eikä näyttötutkintoja, joten henkilökohtaistamisen käsite on muuttunut yllä kuvatun kaltaiseksi.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *henkilökohtaistaminen*.

30

henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma; HOKS

sv personlig utvecklingsplan för kunnandet; PUK

henkilökohtainen suunnitelma, joka sisältää *ammatillisen koulutuksen opiskelijalle* tehtävää *henkilökohtaistamista* koskevat tiedot

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjataan opiskelijan yksilölliset *osaamisen tunnistamista*, *osaamisen tunnistamista*, *osaamisen hankkimista* ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot.

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjataan tietoja mm. opiskelijan ammatillisen tutkinnon suorittamiseen tai oppimiseen liittyvistä tavoitteista, valinnoista, *opetuksesta* ja *oppimisympäristöistä* sekä esimerkiksi mahdollisesta erityisestä tuesta.

Henkilökohtainen osaaminen kehittämissuunnitelma laaditaan ja päivitetään yhdessä opiskelijan kanssa. Henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelman toteutumista seurataan ja suunnitelmaa päivitetään opintojen aikana tarvittaessa.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimiseen, päivittämiseen ja hyväksymiseen osallistuvista tahoista on säädetty ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017).

Ks. myös *HOKS-ohjaaja*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma*.

31

urasuunnitelma

sv karriärplan

henkilökohtaiseen osaamiseen kehittämissuunnitelmaan sisältyvä suunnitelma, joka koskee toimenpiteitä, joilla edistetään *opiskelijan* työllistymistä tai jatko-opintoihin sijoittumista välittömästi tutkinnon tai *koulutuksen (2)* suorittamisen jälkeen

Opiskelijan tavoitteena voivat olla esimerkiksi työllistyminen määrättyihin työtehtäviin, yrittäjäyys tai jatko-opinnot.

Urasuunnitelma koskee opiskelijan opintojen aikaisen *osaamisen hankkimisen* sisällön ja toteutuksen suunnittelua sekä yksilöllisten valintojen tekemistä, jotta yksilön osaaminen vastaisi työelämän tarpeita ja edesauttaisi työllistymistä. Toisaalta urasuunnitelmaan voi sisältyä jatko-opintosuunnitelma taikka suunnitelma työelämään siirtymiseksi tai työuralla etenemiseksi.

Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan urasuunnitelman sisältöön vaikuttavista tekijöistä sovi- taan opintojen aloittamisesta lähtien tutkinnon suorittamisen loppuun asti.

32

ammattitaitovaatimus

sv krav *n* på yrkesskicklighet; krav *n* på yrkeskunskap

työelämän tehtävä- ja taitoalueiden pohjalta muodostettu vaatimus, joka kertoo, mitä *ammattillisen koulutuksen opiskelijan* on kunkin tutkinnon osan hyväksytysti suorittaakseen osattava

Ammattitaitovaatimukset määritetään hallittavina tietoina, taitoina ja pätevyyttenä ja kuvataan konkreettisenä työn tekemisenä.

Ammattitaitovaatimukset on määritelty Opetushallituksen vahvistamissa tutkinnon perusteissa tai *koulutuksen järjestäjän* vahvistamissa paikallisissa tutkinnon osissa.

Ammattillisissa tutkinnon osissa käytetään käsitettä ammattitaitovaatimukset ja ammatilliseen perustutkintoon kuuluvissa yhteisissä tutkinnon osissa sekä valmentavan koulutuksen osissa käsitettä *osaamistavoitteet*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *ammattitaitovaatimus*.

33

<ammatillinen koulutus>

osaamistavoitteet

sv mål *n pl* för kunnandet

Opetushallituksen antamissa tutkinnon perusteissa ja *koulutuksen (2)* perusteissa määritellyt tavoitteet, jotka ilmaisevat, mitä *opiskelijan* odotetaan tietävän, ymmärtävän tai osaavan tehdä sen jälkeen, kun on suorittanut ammatillisen perustutkinnon yhteisen tutkinnon osan osa-alueen taikka valmentavan koulutuksen osan hyväksytysti

Ammatilliseen perustutkintoon kuuluvissa yhteisissä tutkinnon osissa sekä valmentavan koulutuksen osissa käytetään käsitettä *osaamistavoitteet* ja ammatillisissa tutkinnon osissa käsitettä *ammattitaitovaatimukset*.

34

osaamisen arviointi

sv bedömning av kunnandet

ammatillisen tutkintokoulutuksen tai valmentavan koulutuksen *opiskelijan* osaamisen olemassaolon ja tason arviointi

Osaamisen arviointi tapahtuu vertaamalla osaamista tutkinnon perusteissa tai *koulutuksen (2)* perusteissa määrättyihin *ammattitaitovaatimuksiin* tai *osaamistavoitteisiin* ja niiden arviointikriteereihin.

Erityistä tukea saavalle opiskelijalle voidaan laatia yksilöllinen osaamisen arviointi (ks. OKSAssa määritelty käsite *osaamisen arvioinnin mukauttaminen*). Lisäksi ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista on mahdollista poiketa (ks. OKSAssa määritelty *ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen*).

Osaamisen arviointia tehdään *osaamisen tunnistamisen* ja *osaamisen tunnustamisen* yhteydessä sekä erilaisten osaamisen osoittamistapojen, kuten *näyttöjen*, yhteydessä.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *osaamisen arviointi*.

Käsittekaaviot: *Kaavioiden merkinnät - esimerkkejä* ja *Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä*

35

osaamisen tunnistaminen

sv identifiering av kunnande

en identification of prior learning (EU:n käyttämä termi); identification of competence

toimenpide, jossa opetuksen järjestäjä, *koulutuksen järjestäjä* tai korkeakoulu selvittää hakijan, oppilaan tai *opiskelijan* esittämien asiakirjojen ja muiden mahdollisten selvitysten perusteella hänen osaamisensa sekä muut lähtökohtansa suhteessa taito- tai osaamisvaatimuksiin

Ammatillisessa koulutuksessa tapahtuvan osaamisen tunnistamisen yhteydessä 'osaaminen' viittaa myös ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomaan osaamiseen, josta *oppijalla* ei ole asiakirjoja, jotka riittävästi ilmaisivat taidon tason vastaavuutta tutkinnon perusteissa määrättyjen *ammattitaitovaatimusten* tai *osaamistavoitteiden* kanssa.

Ammatillisessa koulutuksessa tapahtuvan osaamisen tunnistamisen yhteydessä *koulutuksen järjestäjän* edustaja selvittää hakijan tai opiskelijan saavuttaman osaamisen erilaisin menetelmin, mukaan lukien verkkosivusto www.osaan.fi. Niiltä osin kuin todennettu osaaminen vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, osaaminen tunnustetaan osaksi tutkintoa. Jos opiskelijalla on asiakirjojen tai muiden selvitysten perusteella osaamista, jonka perusteella tutkinto, tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue on mahdollista suorittaa ilman osaamisen hankkimista, koulutuksen järjestäjän tulee ohjata opiskelija osoittamaan osaamisensa. Osaaminen osoitetaan vain siltä osin, kuin sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu.

identification of prior learning: Euroopan unioni käyttää englanninkielistä termiä identification of prior learning. Termin ilmaus "prior learning" ei kuitenkaan ole välttämättä ihanteellinen kaikkiin tapauksiin, sillä tunnistettava osaaminen voi olla myös esimerkiksi *koulutuksen (2)* aikana muualla hankittua. Toisaalta sanan "prior" voidaan tulkita viittaavan siihen, että osaaminen on aina hankittu ennen tunnistamistoimenpidettä.

Ks. myös *osaamisen tunnustaminen*, *osaamisen arviointi*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *osaamisen tunnistaminen*.

36

osaamisen tunnustaminen

mieluummin kuin: aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

sv erkännande av kunnande; > erkännande av tidigare förvärvad kompetens

en recognition of prior learning (EU-termi); accreditation of prior learning (EU-termi); recognition of competence; accreditation of competence

toimenpide, jossa *opiskelijan* osaaminen, joka vastaa suoritettavan tutkinnon perusteita, suoritettavan *koulutuksen (2)* perusteita tai tutkintovaatimuksia mutta on hankittu ja osoitettu toisessa yhteydessä sekä todennettu, sisällytetään osaksi tutkintoa

Toisessa yhteydessä hankittu osaaminen tulee todentaa, mikä voi tapahtua esimerkiksi opiskelijan esittämällä todistuksella.

Esimerkiksi korkeakoulujen osaamisen tunnustamisen prosessissa yksi tai useampi asiantuntija arvioi todennetun osaamisen ja valitun tutkinnon tutkintovaatimusten vastaavuuden sekä esittää tutkinnon myöntäjälle osaamisen tunnustamista tutkinnoksi tai sen osaksi.

erkännande av tidigare förvärvad kompetens: Ruotsin sana kompetens (ilmauksessa "tidigare förvärvad kompetens") viittaa yksittäiseen taitoon. Taito-käsite on suppeampi kuin käsite osaaminen.

recognition of prior learning, accreditation of prior learning: Euroopan unioni käyttää englanninkielistä termejä recognition of prior learning ja accreditation of prior learning. Termien ilmaus "prior learning" ei kuitenkaan ole välttämättä ihanteellinen kaikkiin tapauksiin, sillä tunnistettava osaaminen voi olla myös esimerkiksi *koulutuksen (2)* aikana muualla hankittua. Toisaalta sanan "prior" voidaan tulkita viittaavan siihen, että osaaminen on aina hankittu ennen tunnustamistoimenpidettä.

recognition of prior learning, accreditation of prior learning: Euroopan unioni käyttää englanninkielistä termejä recognition of prior learning ja accreditation of prior learning. Termien ilmaus "prior learning" ei kuitenkaan ole välttämättä ihanteellinen kaikkiin tapauksiin, sillä tunnistettava osaaminen voi olla myös esimerkiksi *koulutuksen (2)* aikana muualla hankittua.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *osaamisen tunnustaminen*.

37

osaamisen hankkiminen

sv förvärvande *n* av kunlande

ammattillisen koulutuksen opiskelijan toiminta, jossa opiskelija pyrkii saavuttamaan *henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmansa* mukaista osaamista

Osaamisen kertyminen on osaamisen hankkimistavasta riippumatonta.

Yleiskielessä käytetään usein ilmaisia puuttuva osaaminen ja puuttuvan osaamisen hankkiminen, mutta on suositettavaa käyttää niiden sijaan ilmaisia hankittava osaaminen ja osaamisen hankkiminen.

38

ammattillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus

sv utbildning som behövs för förvärvande av yrkeskompetens

ammattillinen koulutus, jota *ammattillisen koulutuksen opiskelija* tarvitsee tutkinnon perusteissa tai valmentavan koulutuksen perusteissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi tai muun ammatillisen *osaamisen hankkimiseksi*

Ammattillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus tarkoittaa kaikkea ammatillista koulutusta, jossa opiskelija hankkii häneltä puuttuvaa, *henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman* mukaista osaamista. Ammatillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus, kuten muukin ammatillinen koulutus, voi olla ammatillista tutkintokoulutusta, valmentavaa koulutusta tai muuta ammatillista koulutusta.

Ammattillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus voidaan toteuttaa työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävänä tai *koulutuksen järjestäjän* omissa *oppimisympäristöissä* annettavana koulutuksena.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *ammattillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus*.

39

oppimisympäristö; opiskeluympäristö

sv lärmiljö; lärandemiljö; inlärningsmiljö

en learning environment

fyysisen tai digitaalisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden, sosiaalisten suhteiden ja pedagogisten ratkaisujen kokonaisuus, jossa *opetus, ohjaus*, opiskelu ja oppiminen tapahtuvat

Oppimisympäristöjä voivat olla esimerkiksi oppilaitos, työpaikka ja erilaiset verkkoympäristöt.

Säädöksissä (kuten perusopetuslaki *628/1998* ja laki *ammattillisesta koulutuksesta 531/2017*) käytetään termiä opiskeluympäristö; esimerkiksi säädetään oikeudesta turvalliseen opiskelu-ympäristöön.

Vrt. opetustila.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *oppimisympäristö*.

40

opintopaketti (ammattillinen koulutus, lukiokoulutus, korkeakoulutus, vapaa sivistystyö);

oppimisjakso (vapaa sivistystyön oppijan näkökulma); **opetusjakso** (vapaa sivistystyön opettajan näkökulma);

kurssi (1) (vapaa sivistystyö); ~ **kurssi** (2) (korkeakoulutus)

mieluummin kuin: opintokokonaisuus (lukiokoulutus)

sv studieavsnitt *n* (lukiokoulutus, korkeakoulutus); studieperiod; ~ kurs

en study unit (lukiokoulutus, korkeakoulutus); < COURSE (korkeakoulutus; sekä opintopaketista että opintopaketin toteutuksesta)

tiettyä aihetta, sisältöä tai osaamisen alaa käsittelevä, erikseen suoritettavissa oleva opintojen osa

Yhden opintopaketin voi usein suorittaa eri tavoilla (esim. luennoille osallistuminen, kirjatentti, työharjoittelu, osaamisen tunnustaminen).

Koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun näkökulmasta opintopaketti on opintojen järjestämisen yksikkö.

Lukiokoulutuksessa opintopaketti on koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa määriteltävä lukiokoulutukseen kuuluvien opintojen kokonaisuus, joka muodostuu yhdestä tai useammasta opetussuunnitelman perusteissa määrätystä tai paikallisesti määrätystä moduulista.

Lukiolain (714/2018) mukaisesti lukiokoulutuksessa pakolliset opinnot ja valtakunnalliset valinnaiset opinnot on jäsennelty entisten kurssien sijaan opintopistemäärältään eri laajuisiksi moduuleiksi, joista paikallisesti rakennetaan joko oppiaineiden omia tai oppiaineiden yhteisiä opintopaketteja. Lukio-opinnot myös arvioidaan (ks. arviointi (2)) opintopakettina.

Lukiokoulutuksessa koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintopakettina opinnot tarjotaan **opiskelijalle**. Koulutuksen järjestäjän tulee kuitenkin tarjota opiskelijalle mahdollisuus suorittaa valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintopakettina.

opintokokonaisuus: Lukiokoulutuksessa termin opintopaketti synonyymina käytetään toisinaan termiä opintokokonaisuus. Lukiokoulutuksessa opintokokonaisuus on kuitenkin myös erikseen määritelty laajempi käsite.

opintopaketti / kurssi: Useissa yliopistoissa käsitteiden opintopaketti ja kurssi välille tehdään ero, mutta eri yliopistoissa termillä kurssi viitataan hiukan eri käsitteeseen.

Useissa yliopistoissa 'opintopaketin' ajatellaan olevan abstraktimpi käsite, johon liittyvät pysyväluonteiset tiedot, kuten laajuus, ja sisältö ja **osaamistavoitteet**. 'Kurssilla' puolestaan tarkoitetaan opintopaketin toteutusta, johon liittyvät vaihtuvaluonteiset tiedot, kuten aika ja paikka sekä mahdollisesti opetusmuoto ja suoritustapa. Yhdestä opintopaketista voi siis olla eri vuosina samanlaisia tai toisistaan hiukan poikkeavia toteutuksia, kursseja.

Joissakin yliopistoissa 'kurssi' on puolestaan yksi 'opintopaketin' suoritustapa, nimittäin sellainen, jossa **opiskelija** osallistuu lähiopetukseen (esimerkiksi luennoille tai harjoituksiin). Muita opintopaketin suoritustapoja voivat tällöin olla esimerkiksi itsenäinen opiskelu, esseiden kirjoittaminen ja kirjatenttiin osallistuminen.

study unit / course: Englanniksi korkeakoulujen opintopaketti-käsitteen vastineena voi käyttää joko termiä study unit tai course. Opintopaketin toteutus -käsitteeseen puolestaan voidaan viitata englanniksi esimerkiksi termillä course unit ja myös termillä course.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä **opintopaketti**.

41

<ammattillinen koulutus>

ulkomaanjakso

sv period av utbildning utomlands

ammattillisen koulutuksen opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjattu ajanjakso, jonka aikana opiskelijan **osaamisen hankkiminen** tapahtuu ulkomailla

Osaamisen hankkiminen ulkomailla voi tapahtua **koulutussopimuksen** perusteella tai muulla sovitulla tavalla, kuten **opiskelijavaihdossa** (käsite määritelty OKSA-sanastossa).

Tietojärjestelmissä oletuksena on, että osaamisen hankkiminen tapahtuu kotimaassa, ja tämän vuoksi tietojärjestelmissä rajataan erikseen ainoastaan ne tapaukset, joissa osaamisen hankkiminen tapahtuu ulkomailla.

42

ohjaus

sv handledning

koulutuksen (1) yhteydessä tapahtuva, vuorovaikutukseen perustuva toiminta, jossa *oppijan* lähtökohdat huomioon ottaen annetaan oppijalle ohjeita, neuvoja, palautetta ja tukea tavoitteiden saavuttamiseksi

Ohjausta voidaan antaa eri *oppimisympäristöissä*. Ohjaus voi olla toteutettu ajasta ja paikasta riippumatta.

Ohjaus voi olla toteutettu myös esimerkiksi tietoteknisen sovelluksen avulla. Lisäksi ohjausta voidaan toteuttaa vertaisten (eli keskenään samassa tilanteessa olevien oppijoiden) toimesta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaan *opiskelijalla* on oikeus saada *opetusta* ja ohjausta.

Ks. myös *työpaikalla järjestettävä ohjaus*.

43

ohjausmerkintä; ohjauskirjaus

sv dokumentering av handledning

tietojärjestelmään kirjattava merkintä, joka tehdään suunnitellusta tai tapahtuneesta *ohjauksesta*

44

työpaikalla järjestettävä ohjaus; työpaikkaohjaus

sv arbetsplatshandledning

työpaikalla järjestettävän koulutuksen yhteydessä annettava *ohjaus*, joka pyrkii edesauttamaan *oppijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman* mukaisten tavoitteiden saavuttamista

Työpaikalla järjestettävän ohjauksen tavoitteena on ohjata *opiskelijaa osaamisen hankkimisessa* ja valmistaa opiskelijaa *näyttöön*.

Työpaikalla järjestettävää ohjausta voivat antaa *työpaikkaohjaaja* ja *oppilaitsohjaaja*.

Käsittekaavio: *Henkilöiden rooleja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja rooleihin liittyviä käsitteitä*

45

työpaikkaohjaajakoulutus

sv arbetsplatshandledarutbildning

koulutus (2), jonka tavoitteena on tuottaa työelämässä toimivalle henkilölle valmiudet toimia *työpaikkaohjaajana*

Koulutuksen järjestäjät järjestävät työpaikkaohjaajakoulutuksia. Työpaikkaohjaajien on suositeltavaa osallistua työpaikkaohjaajakoulutukseen, mutta osallistumista ei edellytetä.

46

osaamisen arvioijan perehdytys

sv introduktion av bedömare

koulutuksen järjestäjän vastuulla oleva perehdytys, jonka tavoitteena on varmistaa, että *osaamisen arviointia* suorittavilla henkilöllä on tähän tarvittava osaaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017, 54 §) mukaan koulutuksen järjestäjällä on velvoite järjestää perehdytys *osaamisen arvioijille*. Vrt. *työpaikkaohjaajakoulutus*, jonka järjestämistä suositellaan.

47

<ammattillinen koulutus>

näyttö

sv yrkesprov *n*

toiminta, jossa *opiskelija* osoittaa käytännön työtehtäviä tekemällä, miten hyvin hän on saavuttanut ammatillisen tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon ja osaamisen

Ammatilliset tutkinnot (ammattillinen perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto) suoritetaan näytön avulla.

Näyttö arvioidaan suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin arviointikriteereihin.

Näyttö on yhdenlaista osaamisen osoittamista.

Näyttö korvaa *ammattillisen koulutuksen* aikaisemmat käsitteet ammattiosaamisen näyttö ja tutkintotilaisuus.

Ks. myös *osaamisen arviointi*.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *näyttö*.

48

näyttöympäristö

sv yrkesprovsmiljö; omgivning där yrkesprovet genomförs; > plats för yrkesprovet (fyysinen paikka)

ympäristö, jossa *opiskelija* osoittaa ammatillisen osaamisen käytännön työtehtäviä tekemällä

Näyttöympäristö on paikka, jossa *näyttö* suoritetaan.

Tavoitteena on, että näyttöympäristö on mahdollisimman autenttinen eli ensisijaisesti todellinen työympäristö tai, mikäli se ei ole mahdollista, mahdollisimman pitkälle todellista työympäristöä vastaava.

Näyttöympäristönä toimii usein työpaikka, mutta perustellusta syystä näyttöympäristö voi olla myös muu paikka, esimerkiksi oppilaitoksen oma ympäristö tai simulaattori.

5 TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄÄN KOULUTUKSEEN LIITTYVIÄ ETUUKSIA JA KORVAUKSIA

49

opintososiaalinen etu (perusopetus, ammatillinen koulutus, lukiokoulutus); ~ **opintososiaalinen palvelu**;

opintososiaalinen etuus (ammatillinen koulutus)

sv studiesocial förmån

en social benefit offered to students

lakisääteinen etu, jolla ylläpidetään ja edistetään perusopetuksen oppilaan tai toisen asteen koulutuksen *opiskelijan* oppimista, terveyttä ja hyvinvointia

Etudella tarkoitetaan taloudelliselta arvoltaan määriteltävissä olevaa hyödykettä, joka myönnetään saajan aseman tai elämäntilanteen perusteella ennalta määritellyin perustein. Etuudet eivät aina ole rahamääräisiä, mutta niiden rahallinen arvo on laskettavissa. [Lähde: Kelan terminologinen sanasto – Etuuksiin liittyvät käsitteet, 4. laitos (TSK 49, 2017).] Etu puolestaan on yleis-kielen sana ja viittaa hyödylliseen tai myönteiseen asiaan ottamatta kantaa siihen, voidaanko asian taloudellista arvoa määrittää. Opetus- ja koulutusalan termejä opintososiaalinen etu ja opintososiaalinen etuus käytetään kuitenkin osin synonyymisesti.

Opintososiaaliset edut tai opintososiaaliset etuudet on laaja käsite, ja nämä edut tai etuudet voivat olla myös palveluita (nk. opintososiaaliset palvelut). Esimerkkejä opintososiaalisista palveluista ovat opiskeluhuolto sekä niihin sisältyvät opiskeluterveydenhuolto ja kouluterveydenhuolto.

Perusopetukseen, lukiokoulutukseen ja ammatilliseen perustutkintoon johtavaan *ammatilliseen koulutukseen* sekä valmentavaan koulutukseen liittyviä opintososiaalisia etuja ovat esimerkiksi *opetuksen* ja kouluaterian maksuttomuus.

Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen liittyviä opintososiaalisia etuuksia ovat esim. avustajapalvelut ja erityiset apuvälineet sekä ammatillisessa koulutuksessa lisäksi *oppisopimus-koulutuksessa* päiväraha ja korvaus majoitus- ja matkakustannuksista.

Vertaa Kelan maksamat opintoetudet eli etuudet, joilla tuetaan peruskoulun jälkeisiä päätoimisia opintoja. Kelan myöntämiä opintoetuuksia ovat opintotukeen kuuluvat opintoraha, opintotuen asumisissä ja opintolainan valtioneuvoston sekä koulumatkatuki, ateriatuki ja korkoavustus.

Vastaa Opetus- ja koulutussanaston käsitettä *opintososiaalinen etu*.

Käsittekaavio: [Etuuksia ja korvauksia työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa](#)

50

opiskelijan ateriakorvaus; ruokaraha

sv måltidsersättning för studerande

opiskelijan ateriointikulujen kattamiseen tarkoitettu korvaus, joka maksetaan ammatilliseen perustutkintoon johtavan *koulutuksen (2)* ja *ammatilliseen koulutukseen* valmentavan koulutuksen opiskelijalle sellaisina opiskelupäivinä, joina opiskelija on ollut oikeutettu maksuttomaan ateriaan mutta ei ole voinut käyttää tätä oikeuttaan

Opiskelijan ateriakorvausta maksetaan muun muassa *työpaikalla järjestettävän koulutuksen* ajalta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaan opiskelijalla on päätoimisessa perustutkintokoulutuksessa ja valmentavassa koulutuksessa oikeus maksuttomaan ateriaan sellaisina päivinä, joina opiskelijan *henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma* edellyttää opiskelijan läsnäoloa *koulutuksen järjestäjän* osoittamassa koulutuspaikassa. Maksuton ruokailu kuuluu *opintososiaalisiin etuihin*.

Tässä määriteltyä käsitettä ei tule sekoittaa toiseen ateriakorvaus-nimiseen käsitteeseen, jolla tarkoitetaan esimerkiksi työnantajan työntekijälle maksamaa kustannusten korvausta ateriointikulusta, jotka johtuvat työmatkasta.

Käsittekaavio: [Etuuksia ja korvauksia työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa](#)

51

koulutuskorvaus

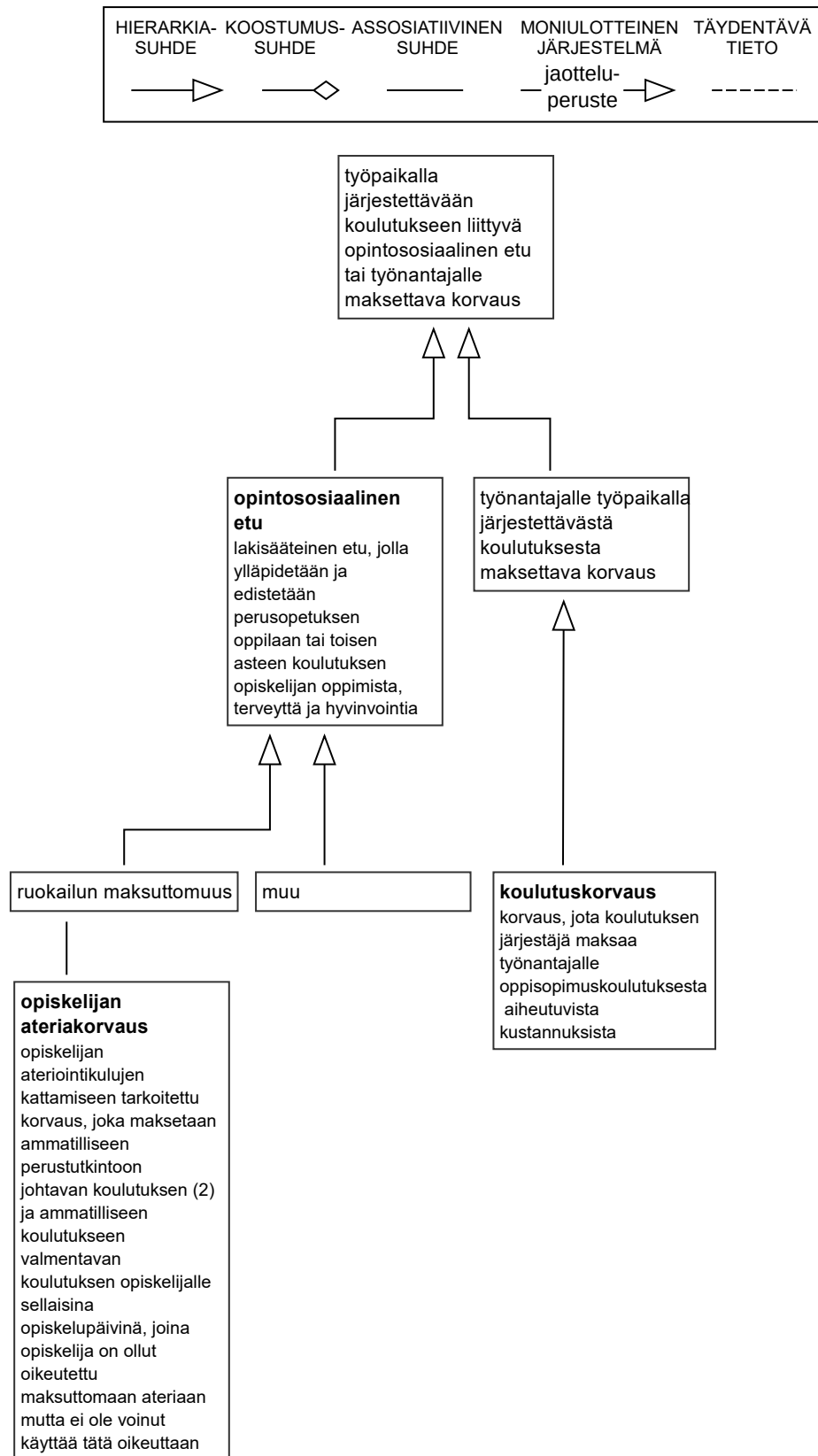
sv utbildningsersättning

korvaus, jota *koulutuksen järjestäjä* maksaa työnantajalle *oppisopimuskoulutuksesta* aiheutuvista kustannuksista

Koulutuksen järjestäjä maksaa koulutuskorvausta oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevan sopimuksen mukaisesti.

Käsitekaavio: [Etuuksia ja korvauksia työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa](#)

Käsitekaavio 3. Etuuksia ja korvauksia työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.

Englanninkielinen hakemisto / English index

Numbers in the index refer to the term record numbers.

accreditation of competence	36	learning opportunity	4
accreditation of prior learning	36	recognition of competence	36
course	40	recognition of prior learning	36
course unit; see study unit.....	40	social benefit offered to students	49
degree programme	4	student	20
education (1)	1	studies	4
education (2)	2	study programme	4
identification of competence	35	study unit	40
identification of prior learning	35	teaching	2
instruction	2	training	1
learner	19	VET	3
learning environment	39	vocational education and training	3

Ruotsinkielinen hakemisto / Svenskt register

Numren i registret anger term-postnumren.

aktör inom läroavtalsutbildning	18	läroavtalskoordinator	26
anordnare av utbildning	15	läroavtalsutbildning	9
anordnare av yrkesutbildning	15	läroavtalsutbildning för företagare	13
anskaffning av utbildning	16	läroavtalsutbildning som grundar sig på arbetsavtalsförhållande	10
ansvarig arbetsplatshandledare	21	läroavtalsutbildning som grundar sig på ett offentligt anställningsförhållande som kan jämföras med ett tjänsteförhållande	12
ansvarig handledare	25	läroavtalsutbildning som grundar sig på tjänsteförhållande	11
ansvarig lärare	25	mentor	22
ansvarsperson för läroavtal	23	mål för kunnandet	33
ansvarsperson för utbildning som ordnas på en arbetsplats	23	måltidsersättning för studerande	50
ansvarsperson för utbildningsavtal	23	omgivning där yrkesprovet genomförs	48
arbetsplatshandledare	21	period av utbildning utomlands	41
arbetsplatshandledarutbildning	45	personlig tillämpning	29
arbetsplatshandledning	44	personlig utvecklingsplan för kunnandet	30
arbetsplatsutbildare	21	plats för yrkesprovet	48
avtalsansvarig för anskaffning av utbildning	24	PUK	30
bedömare av kunnandet	28	PUK-handledare	27
bedömning av kunnandet	34	sakkunnig inom läroavtalsutbildning	26
dokumentering av handledning	43	skolning	1
erkännande av kunnande	36	student	20
erkännande av tidigare förvärvad kompetens	36	studerande	20
företagarens läroavtalsutbildning	13	studieavsnitt	40
förvärvande av kunnande	37	studieperiod	40
handledande lärare	25	studiesocial förmån	49
handledning	42	sökande	19
IA	5	UA (1)	5
identifiering av kunnande	35	UA (2)	6
inlärare	19	undervisning	2
inläring i arbetet	5	utbildning (1)	1
inläring i arbetslivet	5	utbildning (2)	4
inläring i yrkeslivet	5	utbildning som behövs för förvärvande av yrkeskompetens	38
inlärningsmiljö	39	utbildning som grundar sig på utbildningsavtal	7
introduktion av bedömare	46	utbildning som ordnas på en arbetsplats	5
karriärplan	31	utbildningsanordnare	15
kompetensbaserat lärande	14	utbildningsavtal	6
krav på yrkeskunskap	32	utbildningsersättning	51
krav på yrkesskicklighet	32	utvidgad uppgift att ordna läroavtalsutbildning	17
kurs	40	yrkesprov	47
LA	8	yrkesprovsmiljö	48
LIA	5	yrkesutbildning	3
lärande i arbetet	5	yrkesutbildningsanordnare	15
lärande i arbetslivet	5		
lärandemiljö	39		
lärmiljö	39		
läroavtal	8		
läroavtalsexpert	26		

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen	36	oppimisjakso	40
ammattillinen koulutus	3	oppimisympäristö	39
ammattillisen koulutuksen järjestäjä	15	oppisopimus	8
ammattillisen osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus	38	oppisopimusasiantuntija	26
ammattitaitovaatimus	32	oppisopimuskoordinoija	26
henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma	30	oppisopimuskoulutus	9
henkilökohtaistaminen	29	oppisopimustoimija	18
HOKS	30	oppisopimusvastaava	23
HOKS-ohjaaja	27	osaamisen arvioija	28
hoksaaja; ks. HOKS-ohjaaja.....	27	osaamisen arvioijan perehdytys	46
hoksaajaopettaja; ks. HOKS-ohjaaja.....	27	osaamisen arviointi	34
koulutuksen hankinta	16	osaamisen hankkiminen	37
koulutuksen hankintasopimusvastaava	24	osaamisen tunnistaminen	35
koulutuksen järjestäjä	15	osaamisen tunnustaminen	36
koulutus (1)	1	osaamisperustaisuus; ks. osaamisperusteisuus.....	14
koulutus (2)	4	osaamisperusteisuus	14
koulutuskorvaus	51	osaamistavoitteet	33
koulutussopimukseen perustuva koulutus	7	puuttuva osaaminen; ks. osaamisen hankkiminen. 37	
koulutussopimus	6	puuttuvan osaamisen hankkiminen; ks. osaamisen hankkiminen.....	37
koulutussopimusvastaava	23	ruokaraha	50
kurssi (1)	40	sopimus oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä; ks. oppisopimuskoulutus.....	9
kurssi (2)	40	työelämässä oppiminen	5
laajennettu oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä	17	työharjoittelu	5
lukiokoulutuksen järjestäjä	15	työpaikalla järjestettävä koulutus	5
mentori	22	työpaikalla järjestettävä ohjaus	44
näyttö	47	työpaikalla järjestettävän koulutuksen sopimusvastaava	23
näyttöympäristö	48	työpaikalla opiskelu	5
ohjaava opettaja; ks. oppilaitosohjaaja.....	25	työpaikalla oppiminen	5
ohjaus	42	työpaikkakouluttaja	21
ohjauskirjaus	43	työpaikkaohjaaja	21
ohjausmerkintä	43	työpaikkaohjaajakoulutus	45
ohjausosaaminen; ks. työpaikkaohjaaja.....	21	työpaikkaohjaus	44
omaopettaja; ks. HOKS-ohjaaja.....	27	työssä oppiminen	5
opetus	2	työssäoppiminen	5
opetusjakso	40	työsuhteeseen perustuva oppisopimuskoulutus ...	10
opintoetus; ks. opintososiaalinen etu.....	49	ulkomaanjakso	41
opintojakso	40	urasuunnitelma	31
opintokokonaisuus	40	vastuullinen työpaikkaohjaaja	21
opintososiaalinen etu	49	vastuuopettaja (1); ks. oppilaitosohjaaja.....	25
opintososiaalinen etuus	49	vastuuopettaja (2); ks. HOKS-ohjaaja.....	27
opintososiaalinen palvelu	49	virkasuhteeseen perustuva oppisopimuskoulutus ..	11
opiskelija	20	virkasuhteeseen verrattavaan julkisoikeudelliseen palvelusuhteeseen perustuva oppisopimuskoulutus	12
opiskelijan ateriakorvaus	50	yrittäjän oppisopimus; ks. oppisopimus.....	8
opiskeluympäristö	39	yrittäjän oppisopimuskoulutus	13
oppija	19		
oppilaitosohjaaja	25		